

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को
नीति तथा कार्यक्रम

र
आय-व्ययको अनुमान (बजेट वक्तव्य)

मध्यविन्दु नगरपालिका

नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)

१० असार, २०७५

यस गरिमामय नगर सभाका अध्यक्ष ज्यू एवं सभाका सदस्यज्यूहरु,

१. नेपालको संविधान, २०७२ बमोजिम मध्यविन्दु नगरपालिकाको गरिमामय नगर सभामा आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को नीति तथा कार्यक्रम र आय व्ययको अनुमान (बजेट बक्तब्य) प्रस्तुत गर्न पाउँदा मलाई खुशी लागेको छ। यस अवसरमा नेपालको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका लागि नेपाली जनताले गरेको ऐतिहासिक जनआन्दोलन, सशस्त्र आन्दोलन, मधेश आन्दोलनको स्मरण गर्न चाहन्छु। लोकतान्त्रिक आन्दोलनका शहीदहरूको त्याग र बलिदानलाई उच्च सम्मान गर्दछु।

सर्वप्रथम म नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष ०७५/०७६ मा अबलम्बन गर्ने मार्गनिर्देशक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

२. संवत् २०७४ वैशाख ३१ मा सम्पन्न स्थानीय तहको निर्वाचनले संविधान कार्यान्वयन, संघीयताको जग बसाउने तथा नागरिक अधिकार, आवश्यकता र अपेक्षा प्रत्याभूतीका पक्षमा महत्वपूर्ण मार्गनिर्देश गरेको थियो। साथै आर्थिक समृद्धी र लोकतन्त्रको आभास दिलाउने ढोका खुलाएको थियो। उक्त निर्वाचन पश्चातको एक वर्षको कार्य अनुभवले निर्वाचित पदाधिकारीलाई निकै ठुलो शिक्षा प्राप्त भयेको छ। यस अनुभवलाई मध्यनजर गर्दै आगामी आर्थिक वर्ष ०७५/०७६ को लागि व्यवहारिक, जनउपयोगी, नगरपालिकाको दूर भविष्य केन्द्रित भइ यो नीति तथा कार्यक्रम र आय व्ययको अनुमान तर्जुमा गरिएको छ।
३. आगामी दिनमा यस मध्यविन्दुलाई आत्मनिर्भर, समृद्ध, स्वच्छ, सफा, हराभरा, सभ्य, विकसित, आधुनिक, नमुना नगरपालिका बनाउने तर्फ केन्द्रित भई आगामी नीति, योजना र कार्यक्रमहरु संचालित हुनेछन्।
४. आत्मनिर्भर नगरपालिका निर्माणको लागि नगरको कोष मजवुत बनाउन कर भार घटाउने र दायरा बढाउने नीति अबलम्बन गरिने छ। कर शिक्षालाई अभियानका रूपमा संचालन गरिने छ। राजस्व परिचालनमा मध्यविन्दु उद्योग वाणिज्य संघसंग सहकार्य गरिने छ।
५. नगर गुरुयोजना तर्जुमा गर्न सम्बन्धित निकाय संग समन्वय र सहकार्य गरिने छ।
६. कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भरता उन्मुख सौचका साथ युवालाई कृषि पेशामा आकर्षित हुने वातावरण बनाईने छ। दीगो विकास लक्ष्य अन्तर्गत भोकमरी र गरिबी घटाउने लक्ष्य हासिल गर्न टेवा पुग्ने गरि कृषि उत्पादन एवं उत्पादकत्व बढाउने नीति अबलम्बन गरिने छ। तरकारी, अन्नबाली, फलफुल आदी उत्पादन क्षेत्रका आधारमा एक वडा एक उत्पादन एवं एक वडा एक किसान क्लबको अवधारणा अनुसार कृषि पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रमलाई परिस्कृत ढंगबाट निरन्तरता दिइनेछ। कृषि क्षेत्रको विकासका लागि विषयगत कृषि समूह एवं सहकारी समुह गठन गर्न प्रोत्साहन गरिने छ। कृषिको आधारभूत पूर्वाधारको रूपमा रहेको सिंचाई सुविधा पुर्याउन गैरसरकारी एवं अन्य दातृ निकायहरूसँग सहकार्य गरि विभिन्न प्रविधिहरु समेत अबलम्बन गरिने छ। शित भण्डार, बाली बिमा र अन्य प्रविधि भित्र्याउन पहल गरिने छ। रोजगार उन्मुख कृषिमा आधारित पेशा गर्ने सहकारी समूह/संघ/संस्थालाई विशेष प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ।
७. पशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्ने तथा पशुपालनलाई गरिबी घटाउने साधनका रूपमा स्वीकार गरि पशुपालन व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि पशु बिमा, घाँस र घाँसको विऊ उत्पादन, पशु भ्याक्सिन सेवाको

उपलब्धता, कृत्रिम गर्भाधान सेवा, कृषकका लागी आवश्यकता अनुरूप तालिम, पशुपालक कृषक समुह वा पशुपालन व्यवसायी फर्म संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिने छ ।

८. सहकारी त्रीखम्बे आर्थिक व्यवस्थाको एउटा मुख्य खम्बा हो । आर्थिक, सामाजिक विकासमा सहकारी क्षेत्रको योगदान र संभावनाको उच्च मुल्यांकन गर्दै यस नगरपालिकाको भौतिक एवं मानवीय विकासमा सहकार्य गरिनेछ । प्रत्येक वार्डमा कम्तिमा एक सहकारीको नीति लिइने छ । सहकारी सस्थाहरूको क्षमता विकास तथा नियमनको कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
९. सडकलाई विकासको मेरुदण्ड मानिन्छ । सडक बिना पुर्वाधार विकासका थप आधारशिला खडा हुन सक्दैनन् । नगरपालिकाका सबै १५ वटै वडालाई सडक संजालले जोड्न आन्तरिक सडक निर्माणलाई प्राथमिकता दिइनेछ । वातावरणमैत्री स्थानीय शासन संबन्धी अवधारणा अनुरूप प्रत्येक वडामा फुटपाथ, नाली, किनारमा हरियाली कायम गर्न वृक्षारोपण आदी समेत भएको नमुना मेयर सडक निर्माणको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । निर्माणाधिन सडक पुरा गर्दै जाने एवं कालोपत्रे गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइने छ । रिड रोड निर्माण सम्बन्धि संभाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनका आधारमा निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिने छ । अन्य गाउँपालिका, नगरपालिका, जिल्ला, प्रदेश र चार नंबर प्रदेशको केन्द्र जोडने सडकहरूको निर्माणलाई प्राथमिकता दिइने छ । सडकको दीगोपना, सुन्दर शहरिकरण, उपयुक्त सडक मापदण्ड लागु गर्न तयार गरिएको नगर सडक गुरुयोजना (Municipality Transport Master Plan) कार्यान्वयन गरिने छ ।
१०. नागरिकको आवागमन तथा ढुवानी सहजताका निमित्त सार्वजनिक यात्रु वाहक तथा माल वाहक यातायात व्यवस्थालाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र वातावरणमैत्री बनाइने छ । सवारी पार्किङको उपयुक्त व्यवस्था मिलाइने छ । सवारी नियमन कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
११. विभिन्न खोला तथा नदिहरूमा पक्की वा झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्न प्राथमिकता पुर्वक बजेट व्यवस्थापन गरिने छ ।
१२. हाल उपयोगमा रहेको विद्युत सेवाको गुणस्तर र क्षमतालाई आवश्यकता अनुरूप स्तरोन्नति गर्न पहल गरिने छ । वैकल्पिक उर्जाको रुपमा सौर्य उर्जा लगायतको प्रयोग बढाइने छ ।
१३. सबैको लागि सञ्चार पहुँच कायम गर्न मोबाईल सेवा, ल्याण्डलाइन टेलिफोन सेवा र इण्टरनेट सुविधा संबन्धी पुर्वाधारका लागी पहल जारि राखिने छ ।
१४. व्यवस्थित, सुरक्षित र सुन्दर मध्यविन्दु नगरीको परिकल्पना साकार पार्न सबै किसिमका भवन निर्माण गर्दा अनिवार्य पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने, पुराना भवनहरूको अभिलेखिकरण गर्ने, वस्ती, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड, २०७२ सम्बन्धि कानुनी व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागु गरिने छ । नागरिकको आवास अधिकार सुनिश्चित गर्न विभिन्न प्रकोपजन्य घटनाका कारण विस्थापित परिवारको आवास व्यवस्थापनका लागी पहल गरिने छ । नगरका विभिन्न स्थानहरूमा स्वामित्व कायम नभएको जग्गा जमिन र तिनमा घर टहरा जस्ता संरचना सहित अव्यवस्थित बसोबास रहेका छन् । यसरी अव्यवस्थित वसोवासलाई चरणवद् रूपमा व्यवस्थापन गरिने छ । नगरपालिकाको केन्द्र अवस्थित चोरमारा

बजारलाई प्रशासनिक केन्द्र (Administrative Hub) तथा अरुणखोला बजार र कोल्हुवा क्षेत्रलाई व्यवसायिक केन्द्र (Business Hub) का रूपमा विकास गरिने छ ।

१५. दिगो विकासको अवधारणालाई पुर्णरूपमा आत्मसाथ गर्दै जलाधार, वन जंगल एवं अन्य प्राकृतिक स्रोतसाधनको संरक्षण र उपयोग गरिने छ । रोजगारमुलक, गरिवी न्यूनिकरणमा सहयोग पुग्ने खालका पुर्वाधार विकासमा जोड दिइने छ । पुर्वाधार निर्माणको दीगोपन सुनिश्चितताका लागि उपभोक्ता वाट मौद्रिक एवं श्रम सहभागिता जुटाई अपनत्व बोध गराइने छ ।
१६. उपयुक्त औद्योगिक वातावरण बनाई ठुला, साना, मझौला, लघु तथा घरेलु उद्योगको स्थापना र प्रवर्द्धनमा जोड दिइने छ । स्वच्छ व्यावसायिक वातावरण निर्माण गरि निजि व्यवसाय प्रवर्द्धन गरिने छ । आर्थिक कृयाकलापमा निजि क्षेत्रको भूमिका बढाईने छ । यस नगर क्षेत्रमा प्रचुर संभावना रहेको पर्यटन लगायतका अन्य सेवा व्यापारमा निजि क्षेत्रको भूमिका प्रबल हुने गरि प्रवर्द्धन गरिने छ ।
१७. गैरसरकारी क्षेत्रलाई विकास साझेदारका रूपमा अंगिकार गरि उनिहरूको कार्यगत विशेषज्ञता र अनुभवका आधारमा विकास कृयाकलापमा सहज ढंगबाट परिचालित हुने वातावरण बनाईने छ ।
१८. नगरको सामाजिक, आर्थिक विकासका निमित्त वाह्य सहयोग परिचालन गर्न प्रयास गरिने छ ।
१९. नगर क्षेत्र भित्रका सबै आर्थिक कृयाकलापमा आर्थिक अनुशासन कायम गरि भ्रष्टाचारमा शुन्य सहनशिलताको नीति लिइने छ ।
२०. युवा लक्षित रोजगार उन्मुख विषेश कार्यक्रम संचालन गरिने छ । खेलकुद क्षेत्रको प्रवर्द्धनका लागि खेलकुद पुर्वाधार लगायत युवा केन्द्रित दुर्व्यसन न्यूनिकरण कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
२१. शिक्षालाई प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रका रूपमा लिई यसको विकासमा विषेश ढंगबाट पहल गरिने छ । शैक्षिक पुर्वाधार निर्माण, उपयुक्त शैक्षिक वातावरण निर्माण गरिने छ । शैक्षिक क्षेत्र र शिक्षण संस्थालाई राजनीतिबाट पुर्णरूपमा मुक्त गरिने छ । शिक्षकहरूलाई आवश्यकताका आधारमा तालिमको व्यवस्था गरिने छ । शैक्षिक संस्थालाई शान्ति क्षेत्रको रूपमा व्यवहार गरिने छ । संस्थागत र सामुदायिक विद्यालयहरू बीच सहकार्य गर्ने वातावरण मिलाईने छ । विद्यालयहरूलाई बालमैत्री अवधारणा अनुसार संचालन गरिने छ । प्राविधिक शिक्षालय र स्नातकोत्तर कलेज स्थापना गर्न पहल गरिने छ ।
२२. स्वास्थ्य सम्बन्धि मौलिक हक सुनिश्चित गर्न नगर क्षेत्र भित्र रहेका मौजुदा सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूको सवलीकरण, स्तरीकरण गरी सेवा प्रवाहको दायरा र क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ । चोरमारा स्थित प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई नगर अस्पतालको रूपमा स्तरोन्नति गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिनेछ साथै यस प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई रेफ्रेन्स अस्पतालको मान्यता पाउने मापदण्ड पूरा गर्न आवश्यक स्वास्थ्य पूर्वाधारहरूको व्यवस्था गरिनेछ । प्रभावकारी स्वास्थ्य व्यवस्थाका लागि सरकारी, गैरसरकारी एवं वाह्य क्षेत्रको सहयोग परिचालन गरिनेछ । स्वास्थ्य संस्थाहरूको क्षमता विकास र सवलीकरणमा जोड दिईनेछ
२३. सबैका लागि स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउने कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिने छ ।
२४. नगर क्षेत्रलाई सफा, सुन्दर, आकर्षक एवं हराभरा बनाउन वातावरण मैत्री स्थानीय शासनको अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ । आवास तथा अन्य पूर्वाधार निर्माण गर्दा तोकिएको मापदण्डका आधारमा अनिवार्य वृक्षारोपण गर्नुपर्ने नीति लिईनेछ । मध्यविन्दुलाई पुर्णसरसफाई युक्त नगरपालिका बनाईने छ ।

२५. लैङ्गिक, जातीय, वर्गीय, पेशागत, उमेर समुह, शारिरिक अवस्था वा विशेष क्षमता भएकाहरू विच सामाजिक समता र समानता कायम गर्ने, सामाजिक सदभाव बढाउने नीति लिइने छ । यस वर्गको हितको लागी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
२६. सामाजिक तथा आर्थिक रूपले सिमान्तकृत हुन पुगेका महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, युवा, अपाङ्ग, अल्पसंख्यक, सिमान्तकृत, लोपोन्मुख जातिहरूको पहिचान स्थापित गर्ने सशक्तिकरण गर्ने एवं मुलप्रवाहिकरण गरी सहभागितामा योगदान बढाउनका निमित्त सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता अभिवृद्धि र नेतृत्व विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
२७. मानव संसाधन विकासका लागी आम मध्यबिन्दु नगरवासीहरू विशेषत युवा तथा महिलाहरूको आवश्यकता र अपेक्षा अनुकूलको उत्पादनमुलक सीप एवं क्षमता अभिवृद्धि गर्न अभियानको रूपमा सीपमुलक एवं उद्यमशिलता विकास तालिम, कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ यसका लागी आवश्यकता अनुसार गैर सरकारी, सहकारी, निजी एवं वाह्य क्षेत्रको समेत सहयोग लिईनेछ ।
२८. नागरिक मैत्री प्रशासन कायम गर्न जनप्रतिनिधिहरूको नेतृत्व र क्षमता विकासका निमित्त विशेष अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
२९. प्रभावकारी सेवा प्रवाहका निमित्त कर्मचारीलाई काम प्रति उत्प्रेरित बनाउन मौद्रिक एवं गैरमौद्रिक उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ । कर्मचारीको वृत्ति विकास र क्षमता विकासमा पर्याप्त ध्यान पुर्याइनेछ ।
३०. आमनागरिकलाई लोकतन्त्रको आभास दिलाउन र उनीहरूको पहुँच योग्य स्थानीय प्रशासनिक ईकाइबाटै सेवाप्रवाह सुनिश्चित गर्न आवश्यक पूर्वाधारहरूको व्यवस्था गरीने छ । आर्थिक वर्ष ०७५/०७६ मा कम्तिमा ४ वटा वडा कार्यालयहरू का भवन निर्माण गरिनेछ । नगरपालिकाको केन्द्र र वडा कार्यालयहरूलाई जनमुखी, नेटवर्किंगमा आधारित, सेवाग्राहीमैत्री प्रशासकीय एकाईको रूपमा व्यवस्थित गरिनेछ । वडा स्तरबाट प्रवाहित हुने सेवालाई चुस्त, दुरुस्त र सुशासनमा आधारित बनाईनेछ ।
३१. सुशासनका आधारभूत सिध्दान्तहरू विधीको शासन, पारदर्शिता, सहभागिता र सार्वजनिक उत्तरदायीत्व, अनुशासन, आचारसंहिता, बालमैत्री, वातावरणमैत्री, अपाङ्गतामैत्री, लैङ्गिकमैत्री एवं समग्रमा नागरिकमैत्री स्थानीय शासनको प्रत्याभूति गरिने छ ।
३२. नगरपालिकामा सञ्चालन हुने विकास योजनाका लागी योजना बैंक स्थापना गरिनेछ ।
३३. सार्वजनिक सेवा संचालनमा गुणस्तरीय पद्धती वा मापदण्ड कायम (SOP), निर्धारण गरिनेछ ।
३४. नागरिक-जनप्रतिनिधी-प्रशासन विच असल संबन्ध कायम गर्दै संचार माध्याम मार्फत नियमित नागरिक संवाद, सेवा प्रवाहका विषयमा नागरिकका गुनासा एवं कर्मचारीका गुनासाहरूको व्यवस्थापन गरिने छ । यसका लागी सार्वजनिक सुनुवाई समेत गरिने छ ।
३५. संचार माध्यामलाई विकास पत्रकारिताको अवधारणा अनुसार संचालन गर्न उत्प्रेरित गरिने छ ।
३६. वातावरण मैत्री हरियालीयुक्त नमुना नगरपालिका बनाउन वातावरणमैत्री स्थानीय शासनका सूचकलाई नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवा, बजेट विनियोजन र कर समेतसँग आवध्द गरिनेछ ।

३७. वन संरक्षण र संचालनमा समन्वय गर्न, वन पैदावरको दीगो, गरिवी निवारणोन्मुख ढंगबाट उपयोग गर्न, मध्यवर्ति क्षेत्र संचालनमा समन्वय र मध्यवर्ति क्षेत्रका बासिन्दाको हितका लागि उपयुक्त संयन्त्र बनाई कार्य गरिनेछ ।
३८. नारायणी तटबन्ध, अरुणखोला, गिरिवारी लगायतका खोलामा तटबन्ध गर्न चुरे तराइ मधेश संरक्षण समिति लगायतका निकायसंगको समन्वयमा कार्य गरिनेछ।
३९. फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि नगरस्तरीय एवं जिल्ला स्तरीय तहमा तत्कालिन र दीर्घकालिन नीति र कार्यक्रम तर्जुमा गर्न पहल गरिने छ ।
४०. छिमेकी नगर/गाउँपालिका, जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश, संघसंग असल संबन्ध कायम गरिने छ ।
४१. पर्या-पर्यटन, खेलकुद पर्यटन, कृषि पर्यटन, साँस्कृतिक पर्यटनको प्रवर्द्धन गरिने छ। पर्यटन क्षेत्रको आम्दानीबाट गरिवीको रेखामुनी रहेका नागरिक समेत लाभान्वित हुने गरि सहकारिमा आधारित होमस्टे संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिने छ । सबै धर्म, संस्कृति, परम्परा, मठ, मन्दिर आदी सम्पदाहरु, मेला, जात्राको संरक्षण गरिनेछ ।
४२. उपभोक्ताहरुको अधिकार सुनिश्चित गर्न बजार संयन्त्रलाई प्रभावकारी बनाईनेछ । नियमित अनुगमन र सुपरिवेक्षण गरी काला बजारी एवं कृत्रिम अभाव नियन्त्रण गरी स्वस्थ प्रतिस्पर्धा र गुणस्तर कायम गराईनेछ । मध्यविन्दु उद्योग वाणिज्य संघ र बजार विकास समितिहरु संगको सहकार्य बढाईने छ ।
४३. मानव अधिकारको विश्वव्यापी मान्यता अनुरूप स्वतन्त्र स्वाभिमान र शान्ति पूर्वक बाच्चन र जीवन यापन गर्न पाउने अधिकारको संरक्षणको प्रयास गरिनेछ ।
४४. स्वास्थ्य सफा र पूर्ण पोषणयुक्त घर गाउँ र वडा अभियान सञ्चालन गर्दै आगामी ५ वर्ष भित्र यस नगरपालिकालाई कुपोषण मुक्त भएको घोषणा गरिनेछ ।

सभाध्यक्ष महोदय,

उपरोक्त नीतिगत मार्गदर्शनका आधारमा अब म आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को आय व्यय विवरण प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

सभाध्यक्ष महोदय,

४५. मध्यबिन्दु नगरपालिकाको विशिष्ट भौगोलिक वनावट, पूर्व-पश्चिम राजमार्गको मध्यभागमा अवस्थिति एवं पर्याप्त प्राकृतिक साधन स्रोतको उपलब्धता, जातीय विविधता, निर्माण भईसकेका विकासका न्यूनतम आधारहरू र अन्य विभिन्न सवल पक्षहरूलाई आत्मसाथ गर्दै; नगरपालिकाको वृहत्तर विकासको निमित्त आवश्यक गुरुयोजना (Master Plan) को अभाव, आवश्यकता अनुरूपको पर्याप्त र सक्षम जनशक्तिको अभाव, स्वामित्व विहिन जग्गा जमिनमा बनेका संरचना तथा अव्यवस्थित बसोबास जस्ता कमजोरी, समस्या र अवरोधहरूलाई चिर्दै; भौगोलिक एवं जातीय विविधता अनुरूपका पूर्वाधार एवं सामाजिक विकास नीति, योजना र कार्यक्रम तर्जमा गरी प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गर्ने, उपलब्ध जनशक्तिको क्षमता विकास गरी परिचालन गर्ने एवं सक्षम जनशक्तिलाई आकर्षित गर्ने, विभिन्न किसिमका प्रकोपको प्रभावकारी व्यवस्थापन, नागरिकमैत्री ढंगबाट नगरपालिकाको संस्थागत विकास, साधन स्रोतको दिगो परिचालन तथा शहरीकरणका चुनौती सामना गर्दै; जनमत, जनइच्छा र हामी जनप्रतिनिधिहरूको तत्परता एवं इच्छा, शक्ति, कृषि, पशुपालन, पर्यटन क्षेत्रको उच्च सम्भावना तथा प्राकृतिक स्रोत साधनलाई अवसरका रूपमा ग्रहण गरिएको छ ।

सभाध्यक्ष महोदय,

४६. चालु आर्थिक वर्ष ०७४/७५ मा पूर्वाधार क्षेत्र विकास, सामाजिक विकास, संस्थागत विकास, आर्थिक विकास लगायत विभिन्न विषय केन्द्रित योजना तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिएका थिए ।

उपरोक्त कार्यहरू संचालनको लागि चालु तर्फ रु. १८ करोड ५७ लाख ३७ हजार, पूँजीगत रु. २८ करोड ६१ लाख ९६ हजार गरी कुल रु. ४७ करोड १९ लाख ३३ हजार विनियोजन गरिएकोमा २०७५ जेष्ठ मसान्त सम्म चालु तर्फ ७८.१५ प्रतिशत र पूँजीगत तर्फ ५७.६० प्रतिशत गरि जम्मा रु. ३३ करोड ९३ लाख ८१ हजार २ सय २६ रुपैयाँ वित्तीय प्रगती भएको छ । चालु आर्थिक वर्षको दोस्रो चौमासिक अबधि सम्म नेपाल सरकारले तोके बमोजिम लक्षित बर्गका निमित्त सामाजिक सुरक्षा वापत रु. ५ करोड ५२ लाख २० हजार ४ सय वितरण गरिएको छ ।

यस बमोजिमको वित्तीय परिचालनबाट आर्थिक क्षेत्र अन्तर्गत कृषि, पशुपालन, पर्यटन प्रवर्द्धन लगायतका विषय सामाजिक क्षेत्र अन्तर्गत शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई, संस्कृति प्रवर्द्धन, खेलकुद, लैङ्गिक समानता, लक्षित वर्गको सशक्तिकरण, सवलीकरण र मूल प्रवाहिकरणका क्षेत्रमा विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन भई उपलब्धी प्राप्त भएका छन् ।

तत् तत् क्षेत्रमा भएका विकास कृयाकलापहरूबाट समुदायमा सकारात्मक प्रभाव देखिसकेको छ भने केही विकासका आधारहरू खडा भएका छन् तिनबाट विस्तारै उपलब्धीहरू प्राप्त हुनेछन् । आय-आर्जन,

जिविकोपार्जन, सचेतना र ज्ञानमा आएको अभिवृद्धिलाई दिगो बनाई राख्नु भावी दिनका चुनौती हुन् ।
पूर्वाधार क्षेत्र अन्तर्गत सडक निर्माण, सिंचाई सुविधा, समुदायिक भवनहरु निर्माण, सोलार बत्ती जडान
भएका छन् । साविकका सार्वजनिक सेवा प्रदायक स्थानीय निकायका कार्यालयहरुमा जडित प्रविधिको
उपयोगले कार्य सम्पादनमा सहजीकरण पनि गरेको छ ।

साविक स्थानीय निकायहरुका साथमा विभिन्न क्षेत्रका गैरसरकारी संघ-संस्थाहरु मार्फत नागरिक स्तरमा
चेतना अभिवृद्धि, आय-आर्जन र जीविकोपार्जनमा टेवा पुर्याउने कार्यहरु भएका छन् । यस अवसरमा
साविक स्थानीय निकायहरु, विभिन्न सरकारी कार्यालयहरु, सुरक्षा निकाय, गैरसरकारी संघसंस्थाहरु,
नागरिक समाज, सञ्चार माध्यम आदी सबै वर्ग क्षेत्र तहबाट नागरिक हितका निमित्त भएका प्रयासहरु र
सम्पादित कृयाकलापबाट प्राप्त उपलब्धीका निमित्त हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । कार्यसम्पादनका क्रममा
देखिएका समस्या, बाधा-व्यवधान, कमी-कमजोरीलाई आत्मसाथ गर्दै आगामी दिनमा कार्यक्रम
कार्यान्वयन प्रयासमा पनि निरन्तर सहयोग र सद्भावको अपेक्षा राखिएको छ ।

सभाध्यक्ष महोदय,

४७. स्थानीय सरकारका रुपमा यस मध्यबिन्दु नगरपालिकाको गरिमामय नगरसभामा प्रस्तुत गरिएको यस
आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को बजेट तथा कार्यक्रमको निम्न उद्देश्यहरु रहेका छन् ।
- क) पूर्वाधार निर्माणमा जनसहभागिता बढाई नमूना कार्य गर्ने,
 - ख) स्वास्थ्य क्षेत्रको सवलीकरण एवं स्तरीकरण गर्ने,
 - ग) बालबालिकाको विद्यालय पहुँच एवं टिकाउपन तथा सिकाइको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने
 - घ) स्वरोजगार एवं रोजगारी सृजनामा सहजीकरण गर्ने,
 - ङ) सामाजिक न्याय र समानता कायम गर्ने,
 - च) स्वच्छ वातावरण, प्रकोप न्यूनीकरण र शहरीकरणलाई व्यवस्थित गर्ने,
 - छ) सुशासन प्रवर्द्धन गर्ने,
 - ज) राजस्वको दायरा बढाउने ।
४८. उपरोक्त उद्देश्य हासिल गर्न बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा ध्यान पुर्याइएको छ । निम्न पध्दती अबलम्बन
गरी बजेट तथा कार्यक्रमलाई जनमुखी, यथार्थपरक, दिगो र प्रभावकारी बनाउने प्रयास गरिएको छ।
- क) अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको माध्यमबाट नेपाल सरकारबाट शसर्त एवं निशर्त अनुदान सिमा
प्राप्त,
 - ख) आन्तरिक आयको अनुमान,
 - ग) स्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समितिबाट बजेट सिमा निर्धारण,
 - घ) समुदाय स्तरबाट नागरिकका आवश्यकता र अपेक्षा संकलन,
 - ङ) वडा भेला, छलफल,
 - च) वडाबाट प्राथमिकता सहित योजना कार्यक्रम सिफारिस,
 - छ) बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिमा छलफल, विश्लेषण,
 - ज) प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण गरी बजेट विनियोजन,

४९. योजना, कार्यक्रम, आयोजनाहरूलाई नागरिकको आवश्यकता र अपेक्षानुकुल बनाउन, सार्थक परिणाम हासिल गर्न र बजेट विनियोजनलाई सहज बनाई कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रस्तुत बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश भएका योजना, कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूलाई निम्न आधारमा प्राथमिकीकरण निर्धारण गरिएको छ ।

- क) पुर्वाधार विकास र गरिबी न्यूनीकरणमा योगदान पुर्याउने,
- ख) उत्पादन मूलक र छिटो प्रतिफल दिने,
- ग) राजस्व परिचालनमा योगदान पुर्याउने,
- घ) सेवा प्रवाह, संस्थागत विकास र सुशासनमा योगदान पुर्याउने,
- ङ) स्थानीय श्रोत साधनमा आधारित भई जनसहभागिता अभिवृद्धी गर्ने,
- च) लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरणको अभिवृद्धी हुने,
- छ) दिगो विकास र वातावरण संरक्षणमा योगदान पुर्याउने,
- ज) विशेष संस्कृति र जातीय पहिचान प्रबर्द्धन गर्ने,
- झ) नागरिक स्तरबाट उठान भएका आवश्यकता एवं अपेक्षाहरूको संवोधन,
- ञ) वडा समितिका सिफारिस ।

सभाध्यक्ष महोदय,

५०. प्रस्तुत बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा निम्न नीति तथा आधारहरूलाई आत्मासाथ गरिएको छ ।
- क) नेपालको संविधान, २०७२ को अनुसूची ८ र ९ मा उल्लेखित स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारको सूची;
 - ख) नेपालको संविधान, २०७२ मा उल्लेखित मौलिक हकहरू;
 - ग) नेपालको संविधान भाग ४ अन्तर्गतका राज्यका आर्थिक, सामाजिक विकास, प्राकृतिक श्रोतको उपयोग, वातावरण संरक्षण सम्बन्धी नीतिहरू, धारा ५९ को आर्थिक अधिकार र भाग १९ को आर्थिक कार्य प्रणाली;
 - घ) स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा भएका व्यवस्थाहरू;
 - ङ) संघीय सरकारले अंगिकार गरेको आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरू;
 - च) संघीय सरकारले अवलम्बन गरेका आर्थिक तथा वित्तीय नीतिहरू;
 - छ) नेपालले अन्तराष्ट्रिय जगतमा जनाएका प्रतिबद्धताहरू;
 - ज) स्थानीय सरकार सञ्चालनसंग सम्बन्धित अन्य कानूनी (ऐन, नियमावली, विनियम, कार्यविधि, निर्देशिका, परिपत्र, निर्णयहरू आदि) प्रावधानहरू;
 - झ) स्थानीय तहका संबन्धमा भएका अध्ययन, अनुसन्धानका प्रतिवेदनहरू;

- ज) विकासका समसामयिक मुद्दाहरु जस्तै सामाजिक संरक्षण, दिगो विकास, जलवायु परिवर्तन र विपद् व्यवस्थापन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा, लैङ्गिक सशक्तिकरण तथा समावेशी विकास, बाल मैत्री स्थानीय शासन, वातावरण मैत्री स्थानीय शासन, पूर्ण सरसफाई एवं उर्जा संकट लगायतका अन्तर सम्बन्धित विषयहरु;
- ट) नेपाल सरकारका विषयगत एवं क्षेत्रगत नीतिहरु,
- ठ) समुदाय, टोल, वस्ती स्तरमा भएका छलफल नागरिक स्तरबाट उठान भएका आवश्यकता एवं अपेक्षा तथा वडा समितिका सिफारिस ।

सभाध्यक्ष महोदय,

५१. अब म प्रस्तुत बजेट तथा कार्यक्रम मार्फत नगर कार्यपालिकाले कार्यान्वयन गर्न चाहेका नीतिगत व्यवस्थाका बारेमा उल्लेख गर्न चाहन्छु ।
- क) निजि व्यवसायी संघ सस्थाहरुसंगको सहकार्य मार्फत करको आधार र दायरा बढाउने, कर शिक्षा अभियान र एकिकृत सम्पत्ति कर लागु गर्न प्रस्ताव गरिएको छ ।
- ख) पूर्वाधार विकासलाई उच्च प्राथमिकता दिईएको छ ।
- ग) चालु आर्थिक वर्ष देखि प्रारम्भ गरिएको मेयर नमूना सडक निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिंदै प्रत्येक वडाका लागि नियोजित रकम मध्ये ३० प्रतिशत रकम विनियोजन गरिएको छ ।
- घ) कृषि उत्पादन र उत्पादत्व बढाउन, कृषि र सहकारी विच सामान्जस्यता कायम गरिएको छ । कृषि सम्बन्धी लगानीलाई समूह मार्फत प्रवाहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिएको छ ।
- ङ) पूर्वाधार निर्माणमा जनसहभागिता सुनिश्चितताका लागि हरेक पूर्वाधार निर्माणमा न्यूनतम १५ प्रतिशत (नगद तथा श्रम सहभागिता) योगदान सहित जनसहभागितालाई अनिवार्य बनाइएको छ ।
- च) स्थानीय शासन प्रणालीलाई बालमैत्री यूवा मैत्री, लैङ्गिक मैत्री, अपाङ्ग मैत्री, जेष्ठ नागरिक मैत्री, वातावरण मैत्री एवं समग्रमा नागरिक मैत्री बनाउन तत् तत् क्षेत्रका सूचकहरु सम्बन्धी कार्यक्रमका निमित्त बजेट व्यवस्था गरिएको छ । विशेष गरी नगरपालिकालाई निरक्षरमुक्त बनाउने, समुदायलाई सफा तथा वातावरणलाई स्वच्छ बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- छ) मध्यबिन्दुको पहिचान झल्काउन वडा नं. १३ को मैनाघाट क्षेत्रमा मा प्रारम्भ भएको पार्क निर्माणको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । त्यस प्रयोजनका लागि बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
- ज) सहकारीलाई आय आर्जन एवं रोजगारी बढाउने माध्यमको रुपमा कृषि र पर्यटन क्षेत्रको विकासमा उपयोग गरिने छ ।
- झ) खेलकुद क्षेत्रका पूर्वाधार निर्माण गर्न र मध्यबिन्दुको पहिचानका रुपमा स्थापित प्रत्येक वर्ष हुने राइनोकप फुटवल प्रतियोगिता सञ्चाल तथा बढी भन्दा बढी विषयगत खेलहरु सहभागी हुने गरी मेयर शिल्ड खेलकूद प्रतियोगिता सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।

- ज) सुशासन, क्षमता विकास र नागरिक जनप्रतिनिधि प्रशासन विचको सुमधुर सम्बन्ध कायम गर्न आवश्यक सबै उपायहरु अवलम्बन गरिएको छ । त्यसका लागि पर्याप्त बजेटको व्यवस्था गरिएको छ । सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई सेवाग्राहीमैत्री तुल्याउन प्रविधिको प्रयोग बढाईने नीति लिइने छ ।
- ट) नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको मनोबल एवं उत्प्रेरणा बृद्धी गर्न र कार्य सम्पादन क्षमता अभिवृद्धी गर्न रकमको व्यवस्था गरिएको छ । ज्यालादारी, करार सेवा एवं अस्थायी रुपमा कार्यरत कर्मचारीहरुको स्थायीत्व र वृत्ती विकासका लागि पहल गरिने छ । कर्मचारीहरुलाई नगर कार्यपालिकाले तोके बमोजिम थप सुविधा उपलब्ध गराईनेछ ।
- ठ) पूँजीगत शीर्षक अन्तर्गत विनियोजित रकमबाट विकास योजना क्रियाकलाप सञ्चालन गर्दा उपभोक्ता समितिहरु लाई एकीकृत मापदण्ड बमोजिम संचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ड) भूउपयोग योजना, अव्यवस्थित बसोबास व्यवस्थापन, फोहरमैला व्यवस्थापन, सडक मापदण्ड आदि नीतिगत व्यवस्था कार्यान्वयनका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ । त्यस्ता कार्यक्रमहरुलाई क्रियाकलापमा रुपान्तरण गरी कार्यान्वयन कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । वडा समितिबाट सिफारीस भई आएका तर स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन हुन नसक्ने ठूला योजना तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनका लागि प्रदेशसभा तथा नेपाल सरकार समक्ष अनुरोध गरी पठाईनेछ ।

सभाध्यक्ष महोदय,

५२. यस आय व्यायको अनुमान मस्यौदा तयारीका सिमाहरु, बाधा व्यवधान र अवरोधहरु रहेका थिए । यस्ता अवरोध र सिमाहरु कार्यान्वयन चरणमा पनि तेर्सिने निश्चित छ । असिमित अपेक्षा र सिमित साधनस्रोतका विच तादाम्यता कायम गरि बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन आफैमा अप्ठ्यारो र चुनौतिपूर्ण जिम्मेवारी हो । यस चुनौतिको सामना अरुबाट सम्भव छैन, हामी आफैले सामना गर्दै गन्तव्यमा पुग्नै पर्ने बाध्यता छ । हामीलाई यस्तो बाध्यात्मक अप्ठ्यारो अवस्था र चुनौति सामना गर्ने उर्जा र शक्ति जनमतले प्रदान गरेको छ । तसर्थ हामी गन्तव्यमा अवश्य पुग्ने छौं ।
५३. अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण मार्फत नेपाल सरकारबाट प्राप्त स्वास्थ्य, शिक्षा र कृषि तर्फको सशर्त अनुदान बजेट रु. २० करोड ४५ लाखलाई संवन्धित शाखाहरु संग समन्वय गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । यी बाहेक नगरपालिका मातहत आउने क्रममा रहेका अन्य विषयगत कार्यालय र तीनका वार्षिक कार्यक्रमहरुलाई यसै बजेटको अभिन्न अङ्ग मानी समन्वय गरी प्रभावकारी ढङ्गबाट कार्यान्वयन गरिनेछ । विभिन्न गैरसरकारी संघ संस्थाहरु, समुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु, सहकारी संस्थाहरु लगायतका निकायहरु कार्यक्रमहरुलाई पनि यसै बजेटको अभिन्न अंग मानी समन्वय गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । यसरी विभिन्न स्रोतबाट हुने आय र खर्चलाई कानूनी रुपमा बजेटका अभिन्न अङ्ग बनाउन आवश्यक कानूनी प्रक्रिया अपनाइनेछ ।

सभाध्यक्ष महोदय,

५४. अब म आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को अनुमानित आय, व्यय र स्रोत व्यवस्थापनको अनुमान प्रस्तुत गर्न चाहन्छु। प्रस्तुत बजेटको आयको ठूलो हिस्सा वित्तीय हस्तान्तरण अन्तर्गत नेपाल सरकार बाट प्राप्त रु. १४ करोड ९२ लाख, सशर्त अनुदान तर्फ रु. २० करोड ४५ लाख, राजस्व बाडफाड बाट १० करोड ४५ लाख ८२ हजार र प्रदेश सरकार बाट सवारी साधान कर बापत रु ५६ लाख २४ हजार ८७९, वित्तीय समानीकरण अनुदान अन्तर्गत १२ करोड ५९ लाख ४ हजार र बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रम अन्तर्गत रु. १८ लाख ४० हजार, चालु आर्थिक वर्ष ०७४ /०७५ को अनुमानित मौज्दात रकम रु ८० लाख, नगरपालिकाको आन्तरिक राजस्व अनुमान रु. ५ करोड, उपभोक्ता समितिबाट हुने नगद एवं श्रम सहभागिता तथा बस्तुगत सहायता बाट प्राप्त जनसहभागिता रकम रु. १ करोड ५० लाख गरि आगामी आर्थिक वर्ष ०७५/०७६ को लागि जम्मा रु. ५५ करोड १३ लाख ४० हजार ८ सय ७९ को अनुमानित आय व्यय प्रस्तुत गरेको छु।
५५. व्ययतर्फ निर्वाचित पदाधिकारीको भत्ता, सुविधा, कर्मचारीका तलब, भत्ता तथा अन्य सुविधा, कार्यालय सञ्चालन लगायतका शसर्त अनुदान र अन्य प्रशासनिक खर्च समेतको चालु खर्चका निमित्त रु. २७ करोड ४५ लाख र आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, पूर्वाधार विकास, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन, संस्थागत विकास,सेवा प्रवाह र सुशासन लगायतका काम समेटिएको पूँजीगत खर्चका निमित्त रु. २७ करोड ६८ लाख ४० हजार ८७९ विनियोजन गरिएको छ। चालु खर्चका निमित्त अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण मार्फत् प्राप्त हुने निशर्त अनुदान तर्फको रु. ५ करोड ५० लाख र आन्तरिक आयबाट रु. १ करोड ५० लाख गरी जम्मा रु. ७ करोड विनियोजन प्रस्ताव गरेको छु। पूँजीगत खर्चका निमित्त अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण मार्फत् प्राप्त हुने निशर्त अनुदान तर्फको रु. २७ करोड २० लाख ८७९ मध्येबाट रु. २१ करोड ७० लाख ८ सय ७९ र आन्तरिक आयबाट रु. ३ करोड ५० लाख र चालु आर्थिक वर्ष को नगद मौज्दाद श्रम र जनसहभागिता बाट रु २७ करोड ६८ लाख ४० हजार ८ सय ७९ विनियोजन प्रस्ताव गरिएको छ। अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण अन्तर्गत नेपाल सरकारबाट प्राप्त भएको सशर्त अनुदान तर्फको २० करोड ४५ लाख रुपैयाँ तोकिए बमोजिम खर्च गरिने छ।
- राजस्वको शीर्षकगत अनुमान विवरण, संचित कोषमा जम्मा हुनेगरी विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त हुने आय र व्ययको शीर्षकगत विवरणहरु अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ।

जय मध्यविन्दु ।।।